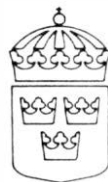

Motion till riksdagen

1988/89:N239

av Lars Werner m. fl. (vpk)

Utveckling av Sveriges handelsförbindelser

Mot.
1988/89
N239-246

Snäv inriktning av politiken

Den tredje vägens ekonomisk-politiska inriktning mot exportledd tillväxt har fört vårt land in i ett mycket starkt beroende av ett litet antal länder i de utrikes handelsförbindelserna. Denna exportinriktning som premierats av staten via försök till inkomstpolitik och begränsning av den inhemska efterfrågan har gjort exporten relativt viktigare. Detta har i tiden skett samtidigt som den internationella kapitalistiska arbetsdelningen fortgår i ökat tempo. Utlandsinvesteringarna ökar starkt och de sker i huvudsak inom OECD-ländernas krets.

I takt med att mäktiga ekonomiska intressen nu gör allt för att föra in vårt land i EG, har regeringen och socialdemokratin fallit undan och kapitulerat inför en inskränkt och förenklad syn på Sveriges internationella förbindelser. Den för landet så avgörande framtida strategin för handel och ekonomi har i stället för världsomfattande blivit inomkapitalistisk, och i stället för alleuropeisk har den blivit EG-anknuten. EFTA-samarbetet är inget som utvecklas annat än för att så fort som möjligt skaffa sig förmåner inför en nära EG-anknytning till vilket pris som helst. Riksdagens beslut om importregler för äpplen och päron och avskaffandet av s-märkningen på elartiklar är små, enkla, vardagliga men fullt tillräckliga exempel på i vilken inriktning arbetet drivs. Med tanke på den ideologi som regeringsarbetet f.n. styrs av finns det anledning att fråga sig om inte (s)-märkningen på regeringen också avskaffats.

Teknikbojkott

Sverige deltar dessutom i en av USA dikterad embargopolitik gentemot socialistiska länder och länder i tredje världen. Detta är i och för sig inget nytt. Det har förekommit i olika former under hela tiden efter den ryska revolutionen och då särskilt efter andra världskriget och "det kalla krigets år". Detta inordnande av svensk lag under USA-lagstiftning är naturligtvis helt oacceptabelt, men å andra sidan fullt logiskt utifrån de handelspolitiska signaler som kan märkas i den aktuella politiken.

"Sverige tillhör oss nu." Så skrev man i Wall Street Journal om det avtal som den svenska regeringen träffade med USA angående förbud för svenska företag att vidareexportera varor av s.k. "strategiskt" värde. Strategiska utifrån den amerikanska målsättningen att behärska världen via en överlägsen militär teknologi.

Sveriges inträde bakom den s.k. "teknikmuren" är trots detta *ännu ett steg* som binder landet hårdare till USA, och till dess utrikespolitik. Enligt ovan citerade tidning skall USA:s biträdande handelsminister ha sagt om det svensk-amerikanska avtalet att "Detta är en av de stora okända händelserna i vår tid, alltså hur behovet av amerikansk högteknologi driver de neutrala länderna till samarbete med oss." Ett år senare kan man instämma i att händelsen är "okänd" bland den breda allmänheten.

Nu är det uppenbarligen så att denna vidareexport, som nu Sverige gjort avtal om, inte bara rör militär teknologi, utan kan gälla annan högteknologi med mera vardaglig användning. Gränsen mellan vad som är militär eller civil teknologi är svår att dra.

De länder som är uppförda på den amerikanska listan över "förbjudna länder" är Afghanistan, Albanien, Bulgarien, Kina, Mongoliet, Nordkorea, Polen, Rumänien, Sovjetunionen, Tjeckoslovakien, Ungern, Vietnam, och DDR.

Neutraliteten urholkas

Självfallet är en sådan här underkastelse gentemot amerikansk lagstiftning ett problem för vårt land ur flera aspekter. Ett så starkt inordnande under USA:s militärstrategiska intressen gör det svårt att med full kraft hävda att Sverige är alliansfritt, trots att vi står utanför NATO. På samma sätt som vapenexport och allmänt tal om fredsbevarande politik inte är trovärdigt, lika litet är deltagande i en teknikbojkott och verklig neutralitet möjlig.

Handelspolitiken begränsas

Redan i dag är den sneda fördelningen av Sveriges utrikeshandel ett problem. Sveriges handel sker i huvudsak med OECD-länderna och Norden. De socialistiska länderna och utvecklingsländerna lämnas åt sidan trots att de representerar stora marknader med stora tillväxtpotentialer. En medveten avskärmning från dessa länder kan få svåra följder då t.ex. Kina och Sovjetunionen söker nya vägar i sin ekonomiska politik. Naturligtvis söker sig dessa länder först och främst till dem som man har upparbetade kontakter med när man – som nu t.ex. Sovjetunionen – signalerar en ny inriktning av utrikeshandeln där företagen själva skall få större beslutanderätt. Sveriges deltagande i det amerikanska handelsembargot kan knappast inverka positivt på denna framtida utveckling.

Vad det gäller ett land som Sovjetunionen så har man under den s.k. perestrojkans första år strävat mot att skapa s.k. "joint ventures" med kapitalistiska företag för produktion i Sovjetunionen. En klar strävan mot att effektivisera ekonomin, inrikta produktionen mera mot konsumtionsvaror samt att i större omfattning tillgodose den inhemska marknadens behov av olika varor ser ut att bli den framtida politiken i Sovjetunionen. Dessutom kan märkas klara tendenser till att vilja öppna vissa republiker t.ex. de baltiska för att bli ett ekonomiskt andningshål mot väst. – En möjlighet som den svenska handelspolitiken och företagen inte bör missa. Mot bakgrund av den stora betydelse som exporten tillmäts i regeringens ekonomisk-politiska strategi är det naturligtvis helt orimligt att delta i ett tekniskt och därmed i

vissa delar ekonomiskt embargo gentemot länder som kan utgöra stora framtida marknader för också svensk industri. Det finns anledning att tro att även andra Comecon-länder i varierande grad kommer att följa det sovjetiska receptet för ekonomisk utveckling.

Mot. 1988/89
N239

Vilka alternativ finns?

Självfallet kan inte en långvarig anpassning till USA:s strategiska intressen med påföljande tekniska och ekonomiska bindningar brytas direkt utan att det får konsekvenser för den produktion och export som är anpassad till dessa förhållanden. Under lång tid före det svensk-amerikanska avtalet om vidareexport har som bekant personal från USA:s ambassad rest runt på svenska företag och kontrollerat att dessa inte brutit mot licensbestämmelserna som ingår i de kontrakt som de enskilda företagen tecknat med amerikanska leverantörer.

Det största problemet på längre sikt – som vpk ser det – är att regeringen binder sig djupare i teknikberoendet utan att försöka formulera alternativ för framtiden. Vad väntar sig regeringen? Skall teknikberoendet fördjupas ytterligare? Den rätta vägen ut ur problemen måste naturligtvis vara att formulera en politik för att bryta det amerikanska beroendet genom att söka alternativ.

Det går att utveckla högteknologi inom landet eller tillsammans med andra länder. Det går att utveckla handeln med andra länder än de som faller inom ramen för USA:s godkännande. Sverige står som bekant inte utan högteknologi, utan har möjligheter att vid sidan av "stjärnkrigsteknologin" utveckla många produkter som kanske kan passa utvecklingsländer bättre.

Utveckla svensk teknik

I finansplanen kan man se att insikterna om den svenska exportfixeringen börjar tränga igenom. Man inser att lönedepressningspolitiken inte kan bära frukt i längden, utan att man måste gå en annan väg. Man talar i finansplanen om effektiviseringar och produktivitetssökningar.

Självfallet måste dessa åtgärder till för att förbättra möjligheterna till att stå emot exportoffensiver från andra starka kapitalistiska ekonomier, men på längre sikt är också detta otillräckligt. Utbildningsnivå, produktivkrafternas utveckling och en ökad länderspridning är av oerhörd vikt. Efter som all politik vilar på en materiell ekonomisk grund, så går en politik för vidgad handel, ökad självständighet och minskat beroende av de starka kapitalistiska ekonomierna hand i hand med en inhemsk teknikutveckling. Därigenom kan Sverige också spela en mer trovärdig roll i världspolitiken samtidigt som man främjar internationell utjämning och en ny ekonomisk världsordning.

Den högteknologiska utvecklingen som nu har sin främsta drivkraft i den amerikanska rustningspolitiken måste brytas. Kring projekt typ SDI utvecklas en mycket raffinerad teknologi till oerhörda kostnader vars pris sedan slår igenom i den civila användningen, och därigenom kommer att betalas av alla som så småningom nyttjar tekniken i sin vardag eller i industriproduktionen.

Inriktningen av den tekniska utvecklingen underordnas självfallet därmed de primära militära intressena och de stora transnationella koncernernas

intressen och utgångspunkter. En mer allsidig internationell ekonomisk och industriell utveckling med hjälp av högteknologi kan främjas via svenskt agerande.

Ett svenskt teknikutvecklingsprogram bör ha sin grund i strävan att öka kontrollerbarheten för dem som arbetar med tekniken, åtkomlighet och tillgänglighet för den vanliga människan, samt en användning som berikar och utvecklar arbetslivet i stället för att utarma och sönderdela. Det finns alternativa utvecklingsmöjligheter som kan tjäna det dubbla syftet att dels förändra inriktningen av den tekniska utvecklingen bort från det militära inflytandet samtidigt som Sveriges möjligheter att bryta sig ur det ensidiga beroendet av USA:s lagstiftning ökar.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om spridning av svensk utrikeshandel till fler länder,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om främjande av en ny ekonomisk världsordning och internationell utveckling,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett avbrytande av Sveriges deltagande i högteknologisk bojkott gentemot vissa länder,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utarbetande av ett svenskt program för utveckling av alternativ högteknologi.

Stockholm den 20 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)